

Elxan YURDOĞLU

HƏR SÖZ BİR NƏFƏS KİMİ

(*“Ulduz” jurnalının oktyabr sayı haqda qeydlər*)

“Ulduz”un oktyabr sayı dəyərli ədəbiyyatşünas tənqidçi Məti Osmanoglundun əvvəlki ay haqqındakı ekspertizasıyla başlayır. Xüsusilə son illərdə “Ədəbiyyat qəzeti”ndəki yazılarını zövqlə oxuduğum Məti müəllimin məqalələrindəki səmimi dürüstlüyünü bu yazısında da müşahidə edə bilirik. Simasındakı ağ işığı yazılarına da sirayət etdirməyi bacaran təcrübəli həmkarımızdan öyrənəcəklərimiz çoxdur. Təhlilə cəld etdiyi “Ulduz”un yazılarına münasibətində tənqidi məqamlarda belə müəlliflərin qəbul edəcəyi bir üslubdan istifadəsi olduqca peşəkarcasınadır. Ekspertin bu cümləsini öz təhlili yazısına birbaşa aid etmək olar: “Oqtay Rzanın son söhbəti əsasında qurulmuş bu yazı janrın qəliblərinə, hətta publisistikanın çərçivələrinə sığmır. Yazı Oqtay Rza haqqında maraqlı hekayə kimi birnəfəsə oxunur”.

Jurnalın bir neçə ənənəvi rubrikası bu sayda da toxunulmazdır. “Sərgi”, “Dərgidə kitab”, “Özüylə söhbət”, “Debüt”, “Şeir vaxtı” və s.

“Sərgi”də 9-cu sinif şagirdi Əli Rüstəmzadənin müxtəlif mövzulardakı şəkilli sözlərini oxuyuruq. Hər rəsmdə bir söz gizlidir. Hər rəsm gənc rəssamın bir nəfəsi kimidir.

Sevilən şairəmiz Nurəngiz Gün “Tanrı bəşər övlədidir” povesti ilə jurnalın “Dərgidə kitab” layihəsindədir. Şeirlərindəki məsumluğu nəsr əsərində də boy göstərən Nurəngiz xanımın bu povest-nağılı lirik ağırlığı ilə bizi bir az uşaqlığımızı aparır. Həm də qatarda. Təəssüf ki, biz o gözəl imzanın yeni nümunələrini artıq oxuya bilməyəcəyik.

“Türk eli” rubrikasında 650 yaşlı Nəsimi poetikası qırğız alimin gözüylə bizə bir daha xatırladılır. Bir qırğızın Azərbaycanda Türkiyə

türkcəsi ilə elmi məqaləsini oxuyanda istər-istəməz neçə illərdir, söhbəti gedən ortağ türkcə məsələsi yada düşür. Bəlkə də, bu şəkildə də bir-birimizi anlamağın ortağ dilini, ortağ türkcəsini tapa bilərik. Dosent K.M Cumakadırovanın Nəsimi poetikası üzərindəki gəzişmələri də bu baxımdan diqqətdən yayınmamalıdır.

Yeni bir Muğanna imzasını "Debüt"də görməyim məni xeyli sevindirdi. Səma Muğanna babasından – İsa Muğannadan yazır. Nağil kimi yazır. Uşaq nağılı kimi. Nağılın içində o qədər böyük məna var ki!.. Debütü uğurlu olan Səmanın bizə babası kimi sirli mətnlər bəxş edəcəyinə inanmaq keçir içimdən.

Əlizadə Əsgərlinin "Tribuna"da məhsuldar və məsuliyyətli şair dostumuz Fərid Hüseynin "Əlvida ağacları" kitabı haqqındakı yazısında Fəridi şair kimi bir az da yaxından tanıyır, şeirlərinin forma sistemi, obraz kataloqu, mətn təzahürlərini öyrənə bilirik. Bir də "Fərid Hüseynin poeziyasının poetik kökləri, onun rişələri haradadır, haralaracandır?" sualına da cavab tapa bilirik bu yazıda.

"Dərdi ikiyə böləndə sonsuz həsrəti qalığ qalan" Saqif Qaratorpaq "Şeir vaxtı"nda "göz yaşıyla bənövşə dərdlərin tozunu yuyaraq" dadımıza çatır. Bir hovur nəfəs dərib oxuyuruq:

*Üzümü söykəyim kimə, ağlayım?
Gözümü sıxmağa bir çiyn yoxdu.
Nələrsə qazandım, varımdı... amma,
Heyif, öyünməyə heç nəyim yoxdu...*

"Ulduz"un oktyabr sayındakı 6 şeir öyünmək üçün bir ömür boyu Saqif Qaratorpağa bəs edər. "Hamıdan xəbərsiz özündən küsən" adamın şeirləri şairdən xəbərsiz çoxlarını barışdırmağa qadirdirsə, niyə də öyünməyə bəs etməsin?..

Daha çox hekayələri ilə mənə tanış olan Kamil Əfsəroğlunu bu dəfə "Sənət" rubrikasında sənətsünas mövqeyində görəndə təəccübləndim. Müraciət edilən mövzu da hər zaman aktual olacaq bir sualı ad kimi daşıyan "Onu bağışlamaq olarmı?" bədii filmi haqqındadır. Təhmasib qardaşlarından Məmməd Hüseyn Təhmasibin

BU SAYIMIZDA

3 **Mati OSMANOĞLU**
Nasillərin
görüş yerindən
reportaj

27 **Xatira XATUN**
"Unut məni bir az
vaxtın olanda"

47 **Kamil ƏFSƏROĞLU**
"Onu bağışlamaq
olarmı..."

51 **Saqif QARATORPAQ**
"Uşaq deyiləm ki,
küsüb də gedəm"

7 **Tərana VƏHİD**
özülü söhbəti
va hekayələri

29 **Nicət HƏŞİMZADƏ**
"Babamın son arzusu"

35 **AY BANIZ ƏLİYAR**
"Üç şairdən
üç duyğu yarpağı"

53 **Farid HÜSEYİN**
poetik dünyası

15 **qısa fikirlər
xəzinəsi**

41 **Rüfət SABİRLİ**
debut

57 **Səma MUĞANNA**
"Babamı xatırlarkən"

20 **İntiqam YAŞAR**
"Qınama,
heç nə olmadı"

42 **Vəqif ƏLİHÜSEYİN**
essé

59 **K.M.CUMAKADİROVA**
türk eli

31 **Xalid MAHMUD**
"Eşq romanı"

45 **Mahira NAĞIQIZI**
"Qayada bitən
çiçək"

22 **HƏCƏR**
"Sevgi baladıdır"

33 **Elmar VUQARLI**
Dağlar sənətini verib
Günəşə...

62 **Nurangiz GÜN**
dargıda kitab

Ulduz

Təsisçilər:
Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və
"Ulduz" jurnalının kollektivi

Baş redaktor
Qulu Ağsaz

Redaksiya bəyətli
Tərəna Vəhid
(Baş redaktor mənzil)
Həyat Səmi
Əliqə Mirzəbəyli
Kəmal Rza
Səhər Əhməd
Səməmir
Rəsmiyyə Səbir
Elxan Yurdəliq
Nəzərin Nur
Anar Anis
Elmar Vuqarlı
Əbdürrəhman Cəbbərlil
Qitman İsmail
Rəfiqə Həsənzadə
Nisrəbəyim
Fərid Hüseyn
Məhəmməd Məmməd
Elxan Əhməd
Kəmal Rza
Səhər Əhməd
(Türkiyə)
Kəmal Rza
(İstanbul)
Bəhruz Cəlil
(Baqırqazanlı)
Səadət Muxəmmədova
(İstanbul)
Nurəddin Səhər
(Məskin)
Günay Səma İsmail
(Türkiyə)
Rəsmiyyə Səbir
(Türkiyə)
Elmar Vuqarlı
(Türkiyə)
Kəmal Rza
(İstanbul)
Bəhruz Cəlil
(Baqırqazanlı)
Səadət Muxəmmədova
(İstanbul)
Nurəddin Səhər
(Məskin)
Günay Səma İsmail
(Türkiyə)

Rədi redaktor
Məhəmməd Məmməd
(İstanbul)
İsmail Rza
Xəqəni Kəpəci, 25
Ulduz_dergisi@mail.ru
karam@ulduz.az
www.ub.az

Telefon: 498-92-43
Çap tarixində: 17.10.2019
"Ulduz" jurnalı redaksiyasında
yığılıb ukişdirilib.
"Təbii Nəpisiyat" Poliqrafiya
MNC-də çap olunub.
Səhifə: 9676, tiraj: 100
Qiyamət: 2 man.
1967-ci ildən etibarən
Səadətəməmə № 228
Nisrəbəyim Kəpəci
Elxan Yurdəliq

ssenarisi əsasında Rza Təhmasibin rejissorluq etdiyi filmdən bəhs edən yazıda Kamil Əfsəroğlu öz uşaqlıq illərini, sinif yoldaşlarını, hətta müəllimlərini də mətndə obraz kimi istifadə edir. Burada yazıçının nəsr təcrübəsi açıq-aydın seçilir. Biz yazı vasitəsilə həm filmi təzədən xatırlayırıq, həm müəllifin uşaqlığına səyahət edirik, həm də filmin yaradıcı heyəti haqqında ətraflı məlumat öyrənirik. Bu mənada Kamil müəllimin bu fikirləri ilə razılaşmamaq olmur: “İnsanın cəmiyyətdə öz yerini tapmasında, yetişməkdə olan gənc nəslin tərbiyəsində kinonun rolu danılmazdır. Televiziyanın yenicə təşəkkül tapmaqda olduğu bir dövrdə bu vacib missiyanı kino öz üzərinə götürmüşdü. Bu baxımdan, hər bir film, sadəcə, əyləncə kimi deyil, insanların dünyagörüşünə, əxlaqına təsir göstərən, onları formalaşdıran dərin mənalı ekran əsəri kimi çəkilməlidir. Bu üzdən də kinonun ictimai şüura, düşüncəyə təsiri əvəzsiz idi”. Mənə elə gəlir ki, kinonun təsir qüvvəsi bu gün də aktualdır. Maraqlıdır ki, ekspert yazısını hazırlayarkən dostum Nilin mənə göndərdiyi (oradakı “Red” obrazında məni gördüyünü deməsindən sonra) “Əsarətin bədəli” filmi maraqla izlədim. Demək ki, film, kino bu gün də gənclərin maraq dairəsindədir. Gənclərin indi də kinodan təsirləndiyinə və tərbiyələndiyinə özlüyümdə əmin oldum. Bu mənada Kamil Əfsəroğlunun müşahidələri və müşahidələrə keçmiş zaman şəkilsində münasibəti ilə razılaşmasam da, Tərlandı düşünüb ananın sualını yenidən oxuculara ünvanlamaq keçir içimdən: “Onu bağışlamaq olarmı?”.

Mahirə Nağıqızının şeirlərini oxuyanda elə bildim ki, gül-çiçəkli bir çəməndə qırx qönçə qızın arasında Nigar əyləşib, sinəsinə də Koroğlunun sazını sıxıb gəraylı haraylıyır, qoşma qoşalayır. Çoxdan bu avazda dastan ruhlu qoşma və gəraylılar oxumamışdım. “Qayada bitən çiçək” şeirini çıxmaq şərti ilə, Mahirə xanımın

hər misrası uzun qış gecələrinin sazlı-sözlü məclislərinə apardı məni:

*Kimdi görən bu dünyanın
Sonunu, qurbanın olum.
Tanrı qisməttək geydirər
Donunu, qurbanın olum.
yaxud:
Güman yüzdü, yol birdimi,
Umud gedəsi yerdimi?
Balam kimi al dərdimi
Belə ufacıq-ufacıq.*

Bir də qoşmanın ovqatına baxın:

*Kimdi ox olanı, kimdi yay çəkir,
Kimdi qazan asan, kimdi pay çəkir?
Neçə min ildi ki, ərlər hay çəkir,
Dərdləri cürbəcür, nərəsi birdi...*

Vasif Əlihüseyn anasına həsr etdiyi “Armut” essəsində o qədər səmimidir ki, etiraf etmək gərəkdirsə, Vasifi şeirlərindən bir pillə yuxarıda gördüm bu yazıda. Bu da var ki, hamının ən səmimi yazısı anası haqqında olurmuş. O təndiri də, o armud ağacını da qoru, Vasif!..

“Ulduz”un bu nömrəsində bir də şeirli “Debüt” var. Rüfət Sabirinin şeirləridir. Hələ ki özünü axtarır Rüfət. Sıyrılıb çıxmaq üçün bu bəndinin işığından istifadə etməlidir:

*Qədərə bax, yollarımız bölündü...
Asandırmı bu getdiyən yol, qadın?!
Sən mənimçün milyon dənə şeirdin,
Onun üçün bir misra da olmadın...*

Aybəniz Əliyər şeiri çox yaxşı duyan şairədir. Belə olmasaydı, “Üç şairdən üç duyğu yarpağı”nı qoparıb bizi Zakir Məmməd, Sevinc Məmmədova və İbrahim İlyaslı süfrəsinə qonaq çağırmazdı. O bilir, hansı sözü kimin qabağına qoymaq olar.

Jurnalın “Hücrə”-sində Qəşəm Nəcəfzadə daha bir gənc şairdən – Elmar Vüqarlıdan bəhs edir.

Mənim üçün yeni imzalardan biri də Xalid Mahmud oldu. Sərbəst şeirlə hecanın vəhdətini yaratmağı bacaran və onları yaxşı sintez edən şairin şeirlərindəki ovqatı sevdim.

Nicat Həşimzadənin fərqli müşahidələri, intellektual düşüncə tərzinin yazılarında əksini həmişə maraqla oxumuşam. Eksperiment aparmağı da sevir. Xatirə-hekayə yaradan “Babamın son arzusu”nda Nicatı həmişəki mövqeyindən bir az fərqli havada gördüm. Vasif Əlihüseyn də, Nicat Həşimzadə də mövzunu onkoloji xəstəliyin – xərçəngin üzərində qurublar. Hər iki yazıda doğmalıqdan gələn səmimiyyət var.

Etiraf edirəm ki, oktyabr “Ulduz”unda qadınlar daha uğurlu təsir bağışladı. Xatirə Xatunun şeirlərini oxuyanda bunu bir daha hiss elədim. Bir-iki misra ritmi, ahəngi pozsa da, bunlar düzələsi detallardır. Məsələn, “Uzun gecələr boyu şəkillərinə üz tutub” misrasında heca artıqlığı ritmi pozur, ovqata bir çat düşür.

Həcərin “Sevgi bələdir” hekayəsi birsüjetli kimi görünərsə də, müəllif burada tarixə də, etnoqrafik məqamlara da, erməni xislətinə də bir neçə cümləylə dolğun münasibət bildirə bilib. Bibisi Zöhrə ilə Ziyadın nakam sevgisi fonunda insan taleləri və bütün bunları müşahidə edən bir qızın təhkiyəsi maraqlı və oxunaqlı nəsr ortaya çıxarıb.

Gənc şair İntiqam Yaşar son zamanlar mətbuatda məhsuldarlığı ilə seçilir. “Ulduz”da yer alan şeirləri də daxil olmaqla, bu məhsuldarlıq kəmiyyət məhsuldarlığı deyil. İntiqam sözlə yaxşı mənada rəftar etməyin yolunu artıq bilir:

*Torpaqların vətən olan tərəfi
qan azlığından əziyyət çəkir həmişə.
Qanını torpağa verir övladlar
son cümləsinəcən...*

Nə yaxşı ki, bütün qan qrupları torpağa düşür.

*Taqətsiz vətənin üstünü örtməksə
buluda düşür, ağaca düşür, yarpağa düşür...*

Yoxsa...

Təkcə elə bu şeirə İntiqam bir romanlıq mövzunu sığdırmağı bacarıb.

“Ulduz”un hər nömrəsində xüsusi maraqla oxuduğum “Qısa fikirlər xəzinəsi” bu dəfə də dopdoludur. Hər fikir bir şeirdi. Necə ki hər şeirdə yeni bir fikir axtarıyıq. Eləcə də bu fikirləri bizim üçün bir yerə yığan Cəlil müəllim hər dəfə düşüncə dünyamızı zənginləşdirməkdədir. Bu dəfə bu missiyanı Konfutsi, Şekspir, Blez Paskal, Volter, Nataniel Hotorn, Mirzə Cəlil və Alber Kamyunun öhdəsinə buraxıb.

“Özüylə söhbət” rubrikasında, özüm də daxil olmaqla, indiyə kimi ən orijinal söhbəti oxudum. Və bu dəfə özüylə söhbət edən Təranə Vahid bir mesaj verir həm də. Özünüzlə nə qədər danışırsınız-danışın, yazı adamı yazdıqlarının içindədir və ən yaxşı şəkildə yazdıqlarıyla söhbət edir. Ona görə də “Özümle söhbətim elə mənim hekayələrimdir” deyən Təranə xanımın özüylə bir neçə söhbətini oxudum. O, oxucusuyla da çox yaxşı həmsöhbət olduğunu hiss etdirdi.

“Ulduz” bu dəfə də əlidlodur. “Ulduzlu nəşrlər” seriyasından Taleh Mansurun “Cənnətlik günah” hekayələr kitabını hər bir oxucusuna, alıcısına hədiyyə göndərib. Oktyabr nömrəsi haqqında ekspert yazısını bitirib Taleh Mansurun hekayələrini oxumağa başlayanda məni bir sual düşündürdü. Bu qədər oxunaqlı, üstəlik, hər dəfə bir kitab hədiyyə edən jurnal niyə 300 tirajla nəşr olunsun? Az qala elə bir il ərzində jurnalda 300 imza öz əksini tapır. Deməyim odur ki, “Ulduz”umuzu sönməyə qoymayaq!..